

ΚΡΙΤΙΚΗ

«Οι κληρονόμοι» του Μιχ. Πιτσιλλίδη από τον ΘΟΚ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Α. Μαραγκός

ΣΚΗΝΙΚΑ: Κ. Καυκαριδής

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ: Α. Παρτζιλής

ΜΟΥΣΙΚΗ: Στ. Αργύρης

ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ: Ελλην Κυριακίδου

ΠΑΙΖΟΥΝ: Σοφία Καλλή, Α. Μούστρας, Κ. Βήχας, Φ. Στασίνος, Ν. Νεοφύτου, Τ. Χριστοφάκης.

ΕΙΜΑΙ ξένη στην Κύπρο και μερικές φορές όταν πρόκειται για την εκτίμηση κάποιων καλλιτεχνικών γεγονότων, έχω μια έντονη αίσθηση, ότι είμαι η μόνη, που δεν φοράω κάποια μαγικά γυαλιά, γυαλιά νοσταλγίας, συγκίνησης, συγκατάβασης, που όπως συμπεραίνω από την αντίδραση του κοινού, πρέπει να μεταμορφώνουν το έργο, να του προσθέτουν μια συναισθηματική αύρα, να το ενισχύουν με γλυκές κοινές αναμνήσεις. Ίσως ο μοναδικός σωστός τρόπος να δεις το έργο του Μιχάλη Πιτσιλλίδη «Οι κληρονόμοι» είναι να το βλέπεις μέσα από ένα τέτοιο νοσταλγικό φακό. Ίσως ο συγγραφέας να βασιζόταν πάνω σ' αυτή τη συναισθηματική σχέση με το κοινό, στην οποία εγώ προσωπικά σαν νεοφερμένη αδυνατώ να συμμετάσχω; Ίσως είμαι εγώ που παραμόρφωσα το έργο κρίνοντας το με βλέμμα ψυχρό και ξένο;

ΤΟ ΕΡΓΟ του Μ. Πιτσιλλίδη έχει μια πρωτόγονη φιλοσοφία. Είναι βασισμένο στη θέση του συγγραφέα πως «η παράλογη διαιρητική εύνοια για τα δικά του παιδιά που από ένστικτο μετέρχεται κάθε άνθρωπος από καταβολής κόσμου, είναι μια από τις σοβαρότερες αιτίες προστριβών και αντιδικίας με τους συνανθρώπους του». Ο συγγραφέας βλέπει σαν ένα «νοσηρό ζωικό ελάττωμα» την τάση του ανθρώπου να ευνοεί τα τέκνα του και πιστεύει ότι αυτή «προκάλεσε την αρχική διάσπαση του γένους σε φυλές, έθνη, λαούς και τάξεις αντιμαχόμενες».

ΓΙΑ ΝΑ εξηγάς σήμερα με τέτοιες αιτίες και λόγους τις αδικίες και τις αντιθέσεις του κόσμου σημαίνει να διατηρήσεις μια κοσμοθεωρία βιβλική, θάλαγα, ένα τρόπο σκέψης μυθολογικό, σύμφωνα με τον οποίο οι παγκόσμιοι κατακλυσμοί και κρίσεις βρίσκονται σε άμεση σχέση ή μάλλον αιτιολογούνται από τα ελαττώματα του ατόμου.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ του πλούσιου Μακράντωνα που ξαφνικά είδε το φως της φυσικής δικαιοσύνης και παίρνοντας από τα άηληστα και άκαρδα του παιδιά έδωσε σ' ένα ζευγάρι παρακοιμένων και δουλευτόδων μισταρκών, έχει ένα διαχρονικό χαρακτήρα. Φανταστείτε την υπόθεση και τα πρόσωπα του έργου μέσα στα σκηνικά της Παλαιάς Διαθήκης. Είτε ενόσ κυριακού λαϊκού πραγμαθιού. Είτε ακόμα ενόσ μύθου του Αισώπου. Εύκολα μεταφέρονται, επειδή όλα στο έργο είναι στρατευμένα να εκφράζουν την ηθική θέση του συγγραφέα και δεν έχουν σχέση με τη συγκεκριμένη πραγματικότητα κάποιας ιστορικής εποχής. Γι' αυτό και οι αναφορές στα αεροδρόμια και αυτοκίνητα κάπως ξαφνιάζουν, θμιμίζοντας, ότι ο συγγραφέας τοποθετεί την υπόθεση του κάπου κοντά μας στο χρόνο. Με τις μακρόσυρτες, εικονογραφημένες με παραμύθια,

ηθικολογίες του Περικλή. Με τις ξαφνικές ενοράσεις και μετάνοιες του Μακράντωνα, με την παιδική τιμία αγανάκτηση των μισταρκών, με τη χωρίς αποχρώσεις μαύρη κακία των γιών ο κ. Πιτσιλλίδης τηρεί τους κανόνες του λογοτεχνικού είδους — του ηθικολογικού διδακτικού μύθου.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ του σκηνοθέτη της παράστασης Α. Μαραγκού ήταν να πιστέψει απόλυτα στη ρεαλιστικότητα των γεγονότων και χαρακτήρων και να προσπαθήσει να δώσει στο έργο μια όσο πιο πολύ ρεαλιστική μορφή. Φαίνεται, ότι ο σκηνοθέτης βρίσκει πως η πιο σωστή μέθοδος στη μεταφορά του διδακτικού μύθου του Πιτσιλλίδη σε μια ρεαλιστική σκηνητική φόρμα είναι η μέθοδος της υπερτονισμένης φυσικότητας. Αυτή τη γραμμή ακολούθησε ο σκηνοθέτης στο στήσιμο των σκηνών και στο παίξιμο των ηθοποιών. Ο καθένας από τους ηθοποιούς δίνει δική του απόχρωση σ' αυτή τη γραμμή της απόλυτης φυσικότητας. Ο Α. Μούστρας (Μακράντωνας) δεν μπορεί ν' απαλλαγεί (ευτυχώς, λέω εγώ) από μια έμφυτη του ειρωνεία και παίζει όχι τόσο στο έργο, όσο με το έργο. Η Σοφία Καλλή είναι απόλυτα φυσική, και αυτό δεν είναι μια σκηνητική φυσικότητα. Η ηθοποιός δείχνει να μην ξέρει ότι η φυσικότητα στη ζωή πρέπει να μεταφέρεται στη σκηνή τηρουμένων των αναλογιών και όχι μηχανιστικά, ειδημη αποτυγχάνει. Οι άλλοι ηθοποιοί επαγγελματικά και συγκρατημένα τήρησαν τον κανόνα της φυσικής συμπεριφοράς.

Ο ΣΥΝΘΕΤΗΣ Στ. Αργύρης και ο σκηνογράφος Κ. Καυκαριδής πολύ σωστά ένωσαν την διαχρονικότητα του μύθου και κρύφθηκαν απλώς στα παραδοσιακά εθνικά πλαίσια αποφεύγοντας κάθε χρονική συγκεκριμενοποίηση. Εκεί στοχεύει και ο Α. Παρτζιλής στα κοστούμια, αλλά τα «σημάδια του χρόνου» στο ντύσιμο των γιών του Μακράντωνών ξαφνιάζουν ακριβώς όπως και οι αναφορές στα αεροδρόμια και αυτοκίνητα.

ΟΠΩΣ είπα και στην αρχή νιώθω μόνη και πολύ υποκειμενική στην εκτίμηση του έργου και στα πλαίσια αυτής της υποκειμενικότητας τολμώ να πω τα εξής: Δεν βλέπω, γιατί να έχει επιλεγεί η ρεαλιστική στυλιστική για μια τέτοια παράσταση. Οσο θα προσποιούμαστε ότι πιστεύουμε πως το έργο είναι ρεαλιστική εικόνα της σημερινής ή τουλάχιστον της πρόσφατης πραγματικότητας τόσο ζημιώνουμε το κείμενο. Αν όμως ο σκηνοθέτης τολμούσε να υιοθετήσει τον μυθολογικό τρόπο σκέψης του συγγραφέα και δημιουργούσε στη σκηνή μια παράσταση σε στυλ διδακτικού διαχρονικού παραμυθιού διατηρώντας βέβαια το έντονα κυριακό χρώμα; Αν έδινε στους ηθοποιούς μια γραμμή μυθικού μανιερισμού, αποφεύγοντας την αληθοφάνεια των λεπτομερειών; Αν ακόμα (καλπάζει η φαντασία μου) αποφάσιζε να εισάξει και κάποιες μουσικές άριες στις οποίες θα αυτοχαρακτηριζόνταν τα πρόσωπα του έργου (τα τραγούδια του τίμιου μισταρκού, για παράδειγμα); Θα είχε πολύ ενδιαφέρον. Πάντα —κατά τη γνώμη μου...